

Profesionální kodex sociologa*

I. Všeobecná ustanovení

Sociolog jako občan sovětské společnosti, jemuž byly dány možnosti i podmínky pro provádění sociologických výzkumů, se ve své činnosti řídí především celostátními zájmy. Jako představitel marxisticko-leninské sociologie se řídí principem stranickosti vědy a při analýze sociální skutečnosti zaujímá výhradně třídní stanovisko.

Sociolog nemá morální právo zříkat se odpovědnosti za ekonomické, sociální, politické a mravně psychologické důsledky uplatňování jím získaných výsledků. Jeho odpovědnost nekončí ani tehdy, když jsou získané výsledky předloženy, schváleny či přijaty k realizaci státními a společenskými orgány, institucemi a organizacemi, které výzkum zadaly.

II. Výzkumná činnost

1. Sociolog osvědčuje profesionální kompetentnost, vědeckou poctivost a korektnost ve všech etapách sociologického výzkumu.
2. Sociolog, řídící se ideálem dosažení pravdy, věnuje zvláštní pozornost úsilí o maximální hodnověrnost a spolehlivost sociologické informace a závěrů, které se z její analýzy vyvozují.
3. Jako představitel věd o společnosti nepřipouští, aby při analýze sociálních problémů a procesů jeho osobní zájmy a jiné vedlejší vlivy bránily zjištění vědecké pravdy.
4. Sociolog je osobně odpovědný za výsledky, k nimž dospěl na základě programů a metodik jiných badatelů, a také za využití cizích myšlenek a výsledků ve své vědecké práci.
5. S profesí sociologa je neslučitelný a je pro ni nepřijatelný plagiát a přivlastňování si cizích myšlenek v jakékoli formě.
6. Sociolog považuje za svou povinnost opírat se nejen o myšlenky a výsledky přímých předchůdců ve své vědě, ale i o poznatky získané v jiných oblastech vědeckého výzkumu.
7. Sociolog je povinen provádět svou výzkumnou činnost tak, aby nepřekračovala meze dané rozsahem pramenů, poznávacích možností metod a technik výzkumu.
8. Ve vztahu k zadavateli zajišťuje sociolog profesionální řešení problémů, přísně dodržuje podmínky stanovené smluvními vztahy nebo závazky přijatými v jakékoli jiné formě.
9. Sociolog má právo na podporu a pomoc Sovětské sociologické společnosti, jejích orgánů a oddělení při vytváření podmínek pro svou výzkumnou činnost a ochranu své profesionální důstojnosti a cti.

III. Vědecká diskuse a polemika

1. Sociolog hájí své názory, ideje a koncepce bez ohledu na situaci a autority. Hájení vlastního stanoviska, projevování vědecké poctivosti a zásadovosti vyžadují mravní pevnost a občanskou statečnost, odvalu polemizovat s všeobecně přijatými názory na ten či onen společenský jev s vědeckými autoritami. Předpokladem zaujetí takového stanoviska je pevnost osobního světového názoru a jasný politický a mravní postoj.

*) Přetištěno z časopisu Sociologičeskije Issledovanija 1988, č. 5. Přeložil Jan Schleiss.

2. Vztah sociologa k jiným ideám a lidem, autorům či zastáncům těchto idejí se vyznačuje tolerantností a úctou. Vědecká kritika a polemika jsou jako formy vývoje vědy přirozené a jsou neslučitelné s udílením ideologických nálepek a tím spíše s jakýmkoli snahami o vyřizování účtů a bezohledné vypořádání se s odpůrci.
3. Každodenní činnost sociologa, jeho kontakty a styky s kolegy se vyznačují vzájemnou podporou v boji za pravdu, vysoce kulturním citěním, taktností, družností a uměním chovat se tak, aby nebyla snižována důstojnost společenskovědního pracovníka.

IV. Vědecké publikace

1. Nehledě na objektivní potřebu co nejrychleji zveřejňovat nové poznatky se sociolog zdržuje uspěchaných publikací, v nichž nejsou závěry a doporučení dostatečně prověřeny a zdůvodněny.
2. Sociologické publikace, zvláště opírají-li se o empirickou bázi, musí kromě souladu s obecně vědeckými požadavky obsahovat informaci umožňující profesionálně hodnotit správnost formulace výzkumných úkolů a dosaženou úroveň hodnověrnosti získaných dat.
3. Sociolog se musí snažit, aby materiály uveřejněné v tisku, rozhlase a televizi, které přímo nebo zprostředkovaně využívají výsledků jím provedených výzkumů, odpovídaly také těmto požadavkům.
4. Úcta k práci kolegů a předchůdců, povinnost uvádět podíl jejich účasti na publikované vědecké práci (zprávě o výzkumu), poděkování za jakoukoli pomoc, která nedává právo na spoluautorství, jsou nepominutelnými normami vědeckých styků sociologa.

V. Respondenti

1. Ve vztazích s respondenty bude sociolog přísně dodržovat záruky důvěrnosti a nevyzrazování sdělených informací. Výjimku tvoří případy, kdy to program shromažďování dat nepředpokládá, s čímž musí být respondenti včas seznámeni.
2. Zákonem sociologické práce je nepřipustit používání metod, technik a procedur, které snižují důstojnost osobnosti respondentů či jejich zájmy.

VI. Odpovědnost za porušení profesionálního kodexu sociologa

1. Vstup do Sovětské sociologické společnosti je současně aktem převzetí odpovědnosti a povinností vyplývajících z ustanovení a požadavků profesionálního kodexu sociologa. Sociolog se zavazuje chránit čest svého profesionálního společenství, nebude využívat svého členství v Sovětské sociologické společnosti takovým způsobem, který by mohl poškodit její veřejnou pověst.
2. Člen Sovětské sociologické společnosti, který porušil profesionální kodex nebo záměrně přestal dodržovat ustanovení a požadavky kodexu, se vystavuje morálnímu odsouzení a kritice ze strany svých kolegů; ve zvláštních případech mu může být dána výstraha vyloučení z řad Sovětské sociologické společnosti.
3. Případy hrubého porušení profesionálního kodexu sociologa se zveřejňují na valných shromážděních (konferencích) členů Sovětské sociologické společnosti a v jejích publikacích.

Usnesení vedení Sovětské sociologické společnosti o schválení Profesionálního kodexu sociologa a zřízení rady pro profesionální etiku při vedení Sovětské sociologické společnosti

Vedení Sovětské sociologické společnosti bere v úvahu vysokou profesionální a morální odpovědnost sociologa vůči společnosti, zvláště v podmínkách revoluční přestavby ekonomické

kého mechanismu, rozvoje socialistické demokracie a glasnosti, zvyšující se potřeby objektivní informace o sociálních procesech a postojích občanů, schvaluje *Profesionální kodex sociologa* s upřesňujícími návrhy a doplňky a vytváří radu pro profesionální etiku při vedení Sovětské sociologické společnosti.

Rada pro profesionální etiku se řídí *Profesionálním kodexem sociologa* a plní následující funkce :

a) posuzuje a předkládá prezídiu Sovětské sociologické společnosti návrhy na řešení profesionálně etických problémů sociologie a sociologických výzkumů, které nejsou obsaženy v *Profesionálním kodexu* :

b) podněcuje teoretické zpracování a projednávání morálně etických problémů sociologie a sociologických výzkumů na schůzích a vědeckých konferencích Sovětské sociologické společnosti, v jejích publikacích a tisku ;

c) projednává prezídiu zaslané stížnosti členů Sovětské sociologické společnosti na poškozování osobní a profesionální cti členů Společnosti ze strany funkcionářů při plnění profesionálních povinností sociologa ;

d) projednává a rozhoduje o odvolání členů Sovětské sociologické společnosti v případě jejich nesouhlasu se sankcemi uloženými byry regionálních oddělení Společnosti za porušování *Profesionálního kodexu*.

Radu pro profesionální etiku při prezídiu Sovětské sociologické Společnosti volí vedení Společnosti na funkční období v počtu 15 členů. Rada podává zprávu o své běžné činnosti prezídiu Společnosti a o výsledcích své práce za funkční období vedení společnosti.

Rada pro profesionální etiku při prezídiu Společnosti volí svého předsedu a jeho zástupce, určuje formy své práce adekvátní cílům a obsah činnosti (pracovní komise, široké diskuse, zařazování otázek do programu zasedání prezidia Společnosti atd.).

Složení rady pro profesionální etiku při vedení Sovětské sociologické společnosti

Andrejevová G. M., Moskva, Moskevská státní univerzita M. V. Lomonosova ;

Gordon L. A., Moskva, Ústav mezinárodního dělnického hnutí AV SSSR ;

Gerčikov V. I., Novosibirsk, Ústav ekonomiky a organizace průmyslové výroby Sibiřského oddělení AV SSSR ;

Zdravomyslov A. G., Moskva, Ústav marxismu-leninismu ÚV KSSS ;

Kodua E. I., Tbilisi, Tbiliská státní univerzita ;

Kon I. S., Moskva, Etnografický ústav AV SSSR ;

Lapin N. I., Moskva, Filozofický ústav AV SSSR ;

Levada J. A., Moskva, Vsesvazové středisko pro výzkum veřejného mínění o sociálně ekonomických otázkách při Vsesvazové ústřední radě odborů ;

Naumovová N. F., Moskva, Vsesvazový vědeckovýzkumný ústav systémového výzkumu AV SSSR a Státního výboru pro vědu a techniku ;

Pavelson M. E., Tallin, Tallinský polytechnický institut ;

Popovová I. M., Oděsa, Oděsská státní univerzita I. I. Mečnikova ;

Chmelko V. J., Kyjev, Ústav dějin strany ÚV KSU ;

Firson B. M., Leningrad, Etnografický ústav AV SSSR ;

Šubkin V. N., Moskva, Ústav mezinárodního dělnického hnutí AV SSSR ;

Jadov V. A., Moskva, Sociologický ústav AV SSSR.